

KOBİ'LERİN AZERBAYCAN EKONOMİSİNDE YERİ VE ÖNEMİ

ÖZET

Araştırmannın amacı – Ekonomide önemli bir yere sahib olan KOBİ'lerin ekonomiye potansiyel katkılarının neler olduğu bu çalışmada ortaya çıkarmaktır. KOBİ'lerin Azerbaycan ekonomisinde yaratılmış katma değerdeki, istihdamda ,toplam yatırımlarda ,toplam ürün ihracında , GSYİH'da payı gibi kriterilerde nasıl katkısı olduğunu belirlemek.

Araştırmannın yöntemi - Analitik ve karşılaştırmalı analiz, toplama ve sistematik yaklaşım yöntemi kullanılmıştır.

Araştırmannın sonucu -Küçük girişimciliğin pazar ekonomisinde ülkelerin ekonomik gelişiminde önemli bir unsur olduğu sonucuna gelinmektedir. Aynı zamanda girişimcilik rekabet gücünü artırma,istihdam yaratma ,işsizlik sorunun çözümünde, GSYİH'da önemli bir paya,ürün ihracında,toplam yatırımlarda,katma değer gibi kriterlerde önemli yere sahib olarak ülkenin ekonomik kalkınmasında büyük rol oynamaktadır.

Anahtar kelimeler- *KOBİ tanımı ,bireysel girişimciler,küçük işletmeler, KOBİ'lerin önemi,ekonomik büyümeye.*

GİRİŞ

Ülkelere göre KOBİ'lere farklı tanımları vardır. Bu ülkenin yerlesdiği konuma , ülkenin gelişme göstericisine göre de farklı tanımlana bilir. Gelişmiş bir ülkedeki küçük bir işletme sahip olduğu göstericilerine göre gelişmekde olan ülkelerde ve gelişmemiş ülkelerde farklı tanımlanmaktadır, bu ülkelerde bu işletmeler kobi değil büyük işletmelerde ola bilir. Bu fikirlerden söyle bir sonuç ortaya çıkmaktadır ki küçük ve ya büyük terimi ülkelere göre hatta ülkelere düzeylerinde farklılık gösterdiği ortaya çıkmaktadır. Azerbaycan Cumhuriyyeti Bakanlar Kurulunun 21.12.2018 tarihli "Mikro ,küçük ,orta ve büyük işletmelerin bülgüsü kriterileri"nin belirlenmesi hakkında karar kabul edilmesiyle Azerbaycanda KOBİ'lerin tanımını belirlenmiştir. KOBİ'lerin ortalama hangi kriterilere göre küçük ,orta ve büyük işletmelere bölündüğü gösterilmiştir. Burada en önemli olan iki faktör işletmede çalışanların orta sayıları ve işletmenin yıllık geliri baz alınmıştır. Küçük ve orta girişimciliğin pazar ekonomisinde bir sıra bazı işlevleri yerine yetirmektedir ki bunun içinde önemi gidikçe daha da artmaktadır

Girişimciliğin bir sonucu olarak ortaya çıkmış olan küçük ve orta büyülükde olan işletmeler özellikle piyasa ekonomisinde önemse-

nen bir yapıya bürünmüştür,küresel rekabet ortamında daha da gelişerek piyasanın önemli bir unsuruna çevrilmiştir. Böylece bu unsurun ekonominin gelişimi ,büyümeye ve kalkınma konusunda önemli rollar almaya başlamıştır.

Azerbaycanda KOBİ'lerin tanımı

Küçük ve orta ölçekli işletmeler denilince ilk olarak genellikle “küçük işletme” olarak bilinen çok değişik bir yapıda olan işletmeler gibi bir fikir oluşmuştur. Bu kavramın kesin ve evrensel bir tanımı mevcut değildir. Ülkelere göre bu kavrama farklı tanımlar vermek olur. Bu ülkenin yerlestiği konuma , ülkenin gelişme göstericisine göre de farklı tanımlana bilir. Gelişmiş bir ülkedeki küçük bir işletme sahip olduğu göstericilerine göre gelişmekde olan ülkelerde ve gelişmemiş ülkelerde farklı tanımlanmaktadır, bu ülkelerde bu işletmeler kobi değil büyük işletmelerde ola bilir. Bu fikirlerden söyle bir sonuç ortaya çıkmaktadır ki küçük ve ya büyük terimi ülkelere göre hatta ülkelere düzeylerinde farklılık gösterdiği ortaya çıkmaktadır.

Azerbaycan'da küçük ve orta ölçekli işletmeler iki gruba ayrılır: bireysel girişimciler (yani tüzel kişi yaratmadan işletmenin tek sahibi) ve küçük ve orta ölçekli işletmeler (yani tüzel kişiler). Bireysel girişimciler anlamlı olarak hukuki açıdan küçük işletmeler adlandırılıyor, tüzel kişi olarak tescil alınanlar

ise iki göstericiye (çalışan sayısı ve yıllık gelir) göre kategorize edilirler. (Kaynak: Azerbaycanda küçük ve orta işletmeler üzere bir araştırma, Bakü, 2009, s.33.)

1) Bireysel girişimciler.

Bireysel girişimci tüzel kişi yaratmadan faaliyyette bulunan gerçek kişi ve sınırsız sorumluluğa sahiptir.

2) Küçük işletmeler.

Küçük işletmeler Bakanlar Kurumu tarafından KOBİ'lerin tanımını belirleğen emrinde gösterilmiş kriterilere uygun tüzel kişi kontrolündeki işletmelerdir.

KOBİ'ler bütün ülkelerde yayılmış bir kavram olmasına ve ülkelerin ekonomisinin dinaminiğini oluşturmamasına bakmayarak henüz evrensel bir tanımı bulunmamaktadır. Azerbaycanda tanımlamak için Azerbaycan Cumhuriyeti Bakanlar Kurulu "Mikro, orta ve büyük işletme kriterleri" nin onaylanması hakkında kararı ile belirlenmiştir. Aşağıdaki tabloda KOBİ'lerin ortalama hangi kriterilere göre küçük, orta ve büyük işletmelere bölündüğü gösterilmiştir. Burada en önemli olan iki faktör işletmede çalışanların orta sayıları ve işletmenin yıllık geliri baz alınmıştır.

Tablo №1

Küçük, Orta ve büyük işletme kriterleri

İşletmelerin boyutuna göre kategorileri	Çalışanların orta sayı	Yıllık geliri
Mikro işletmeler	1-10 kişiye kadar	200 bin manata kadar
Küçük işletmeler	11-50 kişiye kadar	200 bin manatdan 3 milyon manata kadar
Orta büyüklükte işletmeler	51-250 kişiye kadar	3 milyon manatdan 30 milyon manata kadar
Büyük işletmeler	251 kişiden fazla	30 milyon manatdan fazla

Kaynak: Azerbaycan Cumhuriyyeti Bakanlar Kurulu

Yıllık gelire raporlama yılı boyunca sunulan malların, görülmüş işlerin ve gösterilmiş hizmetlerin değeri, ayrıca satışdan kenar gelirler de buraya dahildir.

İşletmelerin mikro, küçük, orta ve büyük işletmeler olarak belirlerek için kullanılan kriterlerden olan "yıllık gelir" ve "çalışan personelin sayı" kriterlerinden hangisi daha büyükse o seçilir.

Yeni yaradılan işletmelerin mikro, küçük, orta ve büyük işletmeler olarak belirlenmesi onların devlet kaydına veya vergi uçotuna aldığı tarihden bir yıl boyunca belli edilmiş çalışanların sayı esas alınmışdır.

Devlet Statistik Komitesinin verilerine göre Azerbaycanda faaliyetde olan işletmelerin sayıları diğer göstergeler aşağıdaki tabloda verilmiştir.

Tablo 2: Azerbaycanda faaliyetde olan küçük ve orta girişimcilerin ve KOBİ'lerin sayı

Azerbaycan Cumhuriyeti Bakanlar Kurulu

➤ Çalışanların sayısının pek fazla olmaması

Göstergeler	Toplamı	2016		Toplamı	2017	
		Tüzel kişiler	Bireysel girişimciler		Tüzel kişiler	Bireysel girişimciler
Toplam sayı	191695	20932	170763	169603	23752	145851
Küçük işletmeler	187598	16835	170763	165386	19535	145851
Orta büyüklükte işletmeler	4097	4097	-	4217	4217	-

kararıyla sınıflandırma kriterlerine uygun olan işletmelerin bazı ortak özellikleri vardır. Bunları böyle sıralaya biliriz.

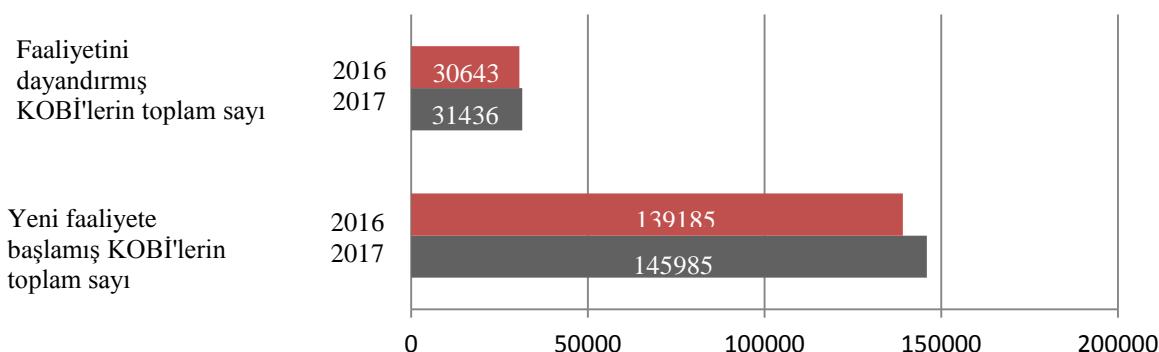
nedeniyle işletmede üst yönetim ile çalışan arasında hiyerarşi yokdur ve işveren-çalışan ilişkileri aynı zamanda işletme-müşteriler arasında da yakın bir ilişki vardır

➤ Kapasitelerinde sınırlılık vardır. Toplam varlıkların hacmi, üretilen ürün ve ya gösterilen hizmetin çeşitliliğinde sınırlılıklar var. Kuruldukda ilkin sermayeleri genellikle az olmaktadır.

dir. Özsermeye ile işe başlayan işletme faaliyetinin sonraki dönemlerinde devamlılığını sağlaya bilmesi için gerekli olan finans kaynaklarını bulmada sıkıtlar mevcuttur.

Grafik №1

Yeni yaradılmış ve faaliyetini dayandırmış KOBİ'lerin sayıları

Kaynak: Azerbaycan Devlet Statistik Komitesi, www.stat.gov.az

➤ Pazar payları sınırlıdır. Faaliyetde bulunduğu alanlarda ve yakın yerlede satış ve hizmet yapa bilmektedirler. Tedarük güçleri zayıfıdır pazarlamada çok geniş bi dağıtım alanları yoktur genellikle küçük ve yöresel düzeyde kalmaktadır.

"Sahip-Yönetici" modeli işletmelerin pek çokunda mevcutdur. Her ikisi yani Sahiplik ve yöneticilik aynı kişide toplanmıştır. Bazı hizmetlerde işletme sahibi profesyonel yönetici kimi karar vere bilmez, risk almayı zor durumlarda kritik karar ala bilmemişinde böyle bir durumla üləşdiyi zaman profesyonel yöneticiden yararlanmaktadır.

Küçük girişimciliğin artan önemi

Her bir Pazar ekonomili ülkelerde devlet tarafından küçük ve orta büyülükde işletmeler için farklı güzəşteler ve imtiyazlar yapılmaktadır. Bu imtiyazlar ve güzəştler sistemi nüfusun esasen maddi imkanı kısıtlı olan toplumun da girişimcilik faaliyette teşvik edilmesi için motive edilmek amacı yapılmaktadır. Küçük ve orta girişimciliğin pazar ekonomisinde önemi gidikçe daha da artmaktadır ve bir sıra bazı işlevleri yerine yetirmektedir:

1. Ekonominin esnekliğini, üretimin uzmanlaşmasını sağlar, bu da ekonomik verimliliği ifade etmektedir.

2. Üretim alanlarındaki zayıflıkları ortadan kaldırır, hızlı bir şekilde bilimsel ve teknik yenilikleri üretmeye sokar ve maliyeti kısa sürede karşılar.

3. Pazar ekonomisi için rekabetçi bir ortam yaratır ve piyasada tekelciliğin oluşmasının karşısını alıyor, hızla değişen pazar konjonktürüne tepki gösteriyor.

4. Sağlıklı bir iş ortamı yaratıyor ki, girişimcilik olmadan kişisel ilgiye ve üreticilerin gışmine dayanan piyasa ekonomisi mümkün değildir.

Küçük girişimciliğin gelişimi ülkenin gelişiminde önemli bir katkıya sahibdir. Bunun içinde bu işletmelerin sayı gidikçe artmaktadır. Küçük işletmelerin diğerlerine göre bir sıra üstün tarafıları vardır:

-küçük işletmelerin kurulması için daha az ilkin sermaye taleb olunuyor;

-küçük işletmeler öz faaliyetlerinde daha çevik ve esnekdirler. Bunun içinde bu işletmeler piyasadaki değişimlere daha kolay uyum sağlamaktadır ve öz faaliyetlerini tüketicilerin isteklerine uygun bir şekilde yapa bilmektedirler;

-küçük işletmeler yüksek karlılığa sahibler,yeni ürünleri daha az üretim giderleri hesabına üretmektedir.Bunun ise üretim harcamalarına tasarruf etmeye imkan veren bir sıra faktörler neden olmaktadır:bu işletmelerin dar alanda yani az sayıda ürün üretiminde uzmanlaşması,işçilerin ücretlerinin ,yönetim harcamalarının az olması,çalışanlardan ekipmandan daha verimli kullanım olunması;

-küçük işletmelerde sermaye dolaşımının daha tez baş vermesi;

-küçük işletmeler monopolun kısıtlanması,piyasada rekabetin oluşumunda önemli bir rôle sahibler;

-küçük işletmeler üretim atıklarından verimli kullanmaktadır.Hatta bazen büyük işletmelerin üretim atıkları hesab etdikleri ürünler küçük işletmelerin üretiminin önemli bir parçası da olabilir;

-küçük işletmeler daha çok yerli piyasada faaliyetde bulundukları için ulaşım harcamaları az olmaktadır ,üretim ve hizmetlerin tüketim alanlarına yakınlaşmasına, yerel hammadde işçilik, malzeme kaynaklarının ekonomik süreçlere katılımına elverişli ortam yaratır;

-küçük işletmelerin çeşitli sebeplerden öz faaliyetlerini dayandırması ve diğer alanlarda faaliyete başlaması piyasa için negatif bir etki etmemektedir.

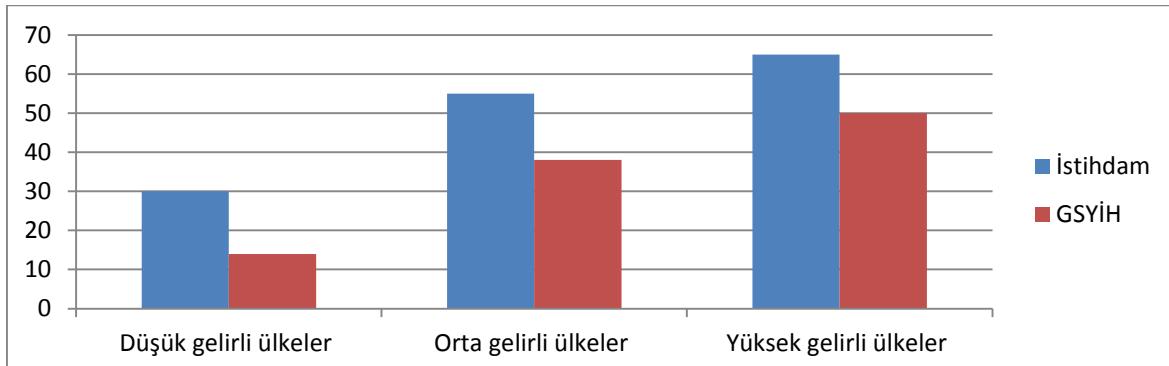
Dünya tecrübesi, küçük girişimciliğin genişlemesinin, aşağıdaki sorunların çözümnesinde olumlu bir etkisi olduğunu göstermektedir: 1) Nüfusun mal ve hizmetlere olan yüksek talebini karşılamak için serbest rekabet mekanizması; 2) Ürün, hizmet ve işin kapsamını ve kalitesini artırmak; 3) ürün ve hizmetleri belirli müşterilere yönlendirmek; 4) Ekonominin yeniden yapılandırılması, küçük girişimciliğin mobilizasyonu, manevra kabiliyeti ve çeviklik üzerindeki etkiler; 5) nüfusun kendi fonlarının üretime katılımı; 6) yeni ve ek iş yerlerinin düzenlenmesi, ayrıca güvenliğin azaltılması 7) kişilik yeteneklerinin ve yaratıcı becerilerin tam olarak ifade edilmesi; 8) farklı nüfus gruplarının iş ortamına katılımı; 9) özel girişimciliğin gelişimi; 10) bilimsel ve teknik ilerlemenin gelişimin sağlanması; 11) yerel hammadde ve büyük şirketlerin israfına hakim olmak ve kullanmak.

KOBİ'lerin Azerbaycan ekonomisinde katkısı

KOBİ'ler tek başına küçük birer ekonomik birimdir ve tek tek bakıldığından ekonomiye katkıları ömensiz görülmektedir.Ancak,topluca ele alındıklarında, sahip oldukları sayısal büyülük ,onların ekonomi ve toplum için ne kadar önemli olduklarını gözler önüne sermektedir.

Grafik №2

KOBİ'lerin istihdama ve GSYİH'a etkisi

Kaynak:Dünya bankasının veriler esasında oluşturulmuştur.

KOBİ'ler ülkenin GSYİH'nında ,istihdamında ,ihracatında önemli bir paya sahipdir ,bu faktörler ülkenin ekonomik gelişimini sağlayan önemli detaylardır.

Dünyadaki gelişmiş ülkelerde faaliyet gösteren işletmelerin % 80-90'unın, gayri safi milli hasılanın % 45-50'sinin, toplam çalışan sayısının %

50-60'unin ve dahası, yeni oluşturulan işletmelerin % 70-80'unin küçük işletmelere girmesi təsadüf değildir.Avrupa Birliyi (AB) ülklərində,ABD ve Yaponiyada istihdamın yaklaşık % 50 sini orta ve küçük işletmelerin payına düşüyor.GSYİH'da KOBİ'lerin payı % 50 den fazla

ladır. Aynı zamanda gelişmiş ülkelerle kıyaslamada KOBİ'lerin gelişimi alanında Azerbaycan önemli derecede geride kalmaktadır. Kiyasladığımızda görüyoruz ki, Azerbaycanın GSYİH da KOBİ'lerin payı % 3-6 arası olduğu halde yukarıdaki grafikdende gördüğümüz gibi gelişmiş ülkelerde bu gösterge %50-60 olmaktadır. Azerbaycan ekonomisinde - GSYİH de, istihdamdan ve ülkeye olan yabancı para akışında KOBİ'lerin payı defalarca artırılabilir. Bu açıdan yanaşarak belirtebiliriz ki, ülkenin gelecek gelişiminde KO-

Bİ'lerin payı son derece büyük önem arz etmektedir. Azerbaycan'da KOBİ'lerin ve bir bütün olarak, ülke ekonomisinin geliştirilmesi için güçlü potansiyel ve geniş olanaklar mevcuttur. Bunun için genel iş ortamının iyileştirilmesi, mali kaynaklarıyla ulaşılabilirliğini daha uygun ve etkin düzenlenmesi, küçük ve orta girişimcilik konuları yerli ve yabancı piyasalara çıkışının sağlanması, becerikli ve kalifiye personel teminatının oluşturulması atılmalı olan önemli adımlardandır.

Tablo №2

Ülke ekonomisinde KOBİ'lerin payı

Göstergeler	2016			2017		
	Toplam	KOBİ'ler		Toplam	KOBİ'ler	
		Küçük	Orta		Küçük	Orta
Yaratılmış katma değer ,milyon manat	3587,2	2928,0	659,2	3807,6	3051,9	755,7
Çalışanların toplam sayı, bin kişi	281,0	100,9	180,1	290,1	101,9	188,2
Ortalama aylık ücret,manat	338,6	322,2	349,1	352,8	331,5	365,9
Sabit sermayeli yatırımlar,milyon manat	2830,2	1828,6	1001,6	3298,6	2064,8	1233,8
Ürün ihracı,milyon manat	5831,2	4666,1	1165,1	6269,6	4884,7	1384,9

Kaynak: Azerbaycan Devlet Statistik Komitesi, www.stat.gov.az

Azerbaycan Cumhuriyeti Devlet İstatistik Komitesinin verilerini oranlarla ifade etsek toplam katma değerde KOBİ'lerin payı %5.9 (küçük işletmelerin payı %4.7 hecmde işletmelerin payı ise 1.2) gayri-petrol sektöründe katma değerde KOBİ'lerin payı %9.5(küçük işletmelerin payı %7.6, orta hecmde işletmelerin payı %1.9). Toplam KOBİ'lerin payı %20.8(küçük işletmelerin payı %7.3, orta hecmde işletmelerin payı %13.5), gayri-petrol sektöründe istihdamda KOBİ'lerin payı 21.3(küçük işletmelerin payı %7.5 orta hecmde işletmelerin payı %13.8), Toplam yatırımlarda KOBİ'lerin payı %18.9(küçük işletmeler %11.8 orta hecmde işletmeler %7.1) gayri-petrol sektöründe yatırımlarda KOBİ'lerin payı %36.9(küçük işletmeler %23.1 orta hecmde işletmeler %13.8). Toplam ürün ihracatında KOBİ'lerin payı % 6 (küçük işletmeler % 4.7 orta

hecmde işletmeler %1.3), gayri-petrol sektöründe KOBİ'lerin payına % 8.6 (küçük işletmeler %6.7 orta hecmde işletmeler %1.9) düşüyor.

Ekonomik kalkınmanın vergilendirme olma- dan imkansız olduğu düşünüldüğünde ,vergileri sadece devlet bütçesine giriş değil aynı zamanda genel olarak nüfusun rifah halini artırmayan bir aracı olarak düşünülmelidir. Vergi oranlarındaki artış, vergi yükün ağırlaştırılması altında gözle- nen vergi sistemlerinin uygulanması, gizli bir ekonominin oluşması, büyük vergi kaçakçılığı ve vergi gelirlerinde keskin bir düşüş gibi ekono- mik büyümeye düzeyini azaltır. Vergi oranlarının yüksek olması durumunda, ilk vergi gelirleri vergi oranlarına paralel olarak artmakta ancak sonuçta yüksek vergi oranı vergi gelirlerinde keskin bir düşüşe yol açmaktadır. Görüdünüz gibi , vergi yükünü azaltmak sadece vergi mükel- lefiyyetlerinin çıkarlarını garanti etmekle kalmayı- yor, aynı zamanda devlet çıkarlarını koruyarak

en uygun vergilendirmeyi sağlıyor. Vergi oranları ile vergi gelirlerinin hacmi arasındaki bağımlılığı A.Laffer kendisinin bütçe anlayışında yorumlamıştır. İlk aşamada vergi mükellefiyetlerinin güçlendirilmesi, vergi gelirlerinin biraz artmasına rağmen, A.Laffer'in bütçeleme kavramının temeli olan belirli bir kritik noktadan sonra vergi gelirleri üzerinde çarpıcı bir etkiye sahiptir.

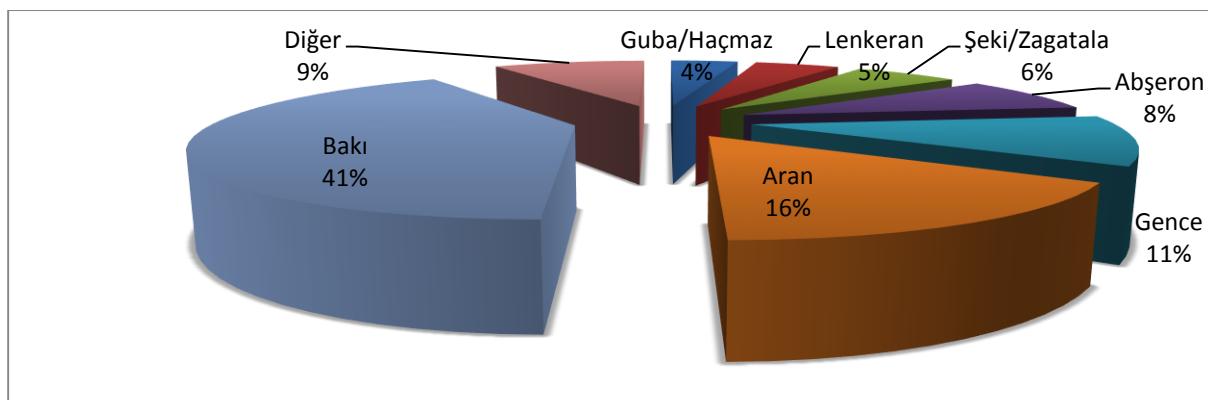
Grafikden de görüldüğü gibi vergi derecesinin artımı belirli bir noktaya kadar vergi gelirlerinin artımına neden oluyor daha sonra ise vergi

derecesinin her artımıyla vergi gelirinde bir düşüşe neden olmaktadır. Devlet tarafından hem vergi gelirlerinin artımı için hem de KOBİ'lerin gelişimine yol açmak için yüksek vergi politikası uygulanmamaktadır. Hatta bazen bölgelerde ekonomik bazı sektörlerindeki küçük işletmelerin gelişimini sağlamak için vergi ödemelerini iptal edilmişdir.

Azerbaycanda bölgelerin ekonomik gelişiminde küçük işletmelerin önemli bir yere sahibdir. Bölgelerde işletmelerin sayının artımı burada olan işsizlik problemine çözüm yaratıyor.

Grafik №4

Azerbaycanda KOBİ'lerin bölgeler üzre dağılımı.

Kaynak: Azerbaijan Devlet Statistik Komitesi www.stat.gov.az

KOBİ'lerin Azerbaycanda bölgeler üzre dağılımında görünen o ki Baküde mevcut olan ekonomik imkanlar, bazı bölgelerde iş yerlerinin azlığı ve tarımda aşağı rentabellik, mevsimi istihdam ve göçe sebeb oluyor. Resmi istatistiklere göre Bakının ahalisi 2 milyon kişiden biraz fazladır lakin bu rakam resmi olarak ülkenin diğer yerlerde kayıttı olan amma faktiki olarak Baküde yaşayan insanlar dahil deyildir. Bakının real ahalisi resmi rakamlardan 2 kat fazla yani 4 milyon kişiye yakındır. Baküde ahalinin bu kadar fazla olması ve şehrin büyülüğünden dolayı Baküdeki kobilerin sayı diğer bölgelerden fazladır. Tabiki buraya hemçinin başkent şehri olması ve ekonomik olarakta gelişmesi de etki etmiştir. Baküden sonra Sumgayıt ve Gencedeki KOBİ'lerin sayı bütün ülkedeki toplam kobilerin sayının %61 ni oluşturmaktadır. Bölgelerde KOBİ'lerin sayıların artırılması için devlet tarafından bölge-

lerde işletmelere vergilerde indirim uygulanmaktadır ve işletmelerin gelişimine teşvik edilmektedir.

SONUÇ

Küçük girişimciliğin pazar ekonomisinde ülkelerin ekonomik gelişiminde önemli bir unsur olduğu sonucuna gelinmektedir. Gelir düzeyine göre yüksek ve orta gelirli ülkelerde KOBİ'ler ekonomide GSYİH'da %55-65 paya sahibken Azerbaycanda bu göstergede KOBİ'ler %3-6 paya sahibdir. İstihdamda yüksek gelirli ülkelerde %40-50 paya sahibken ülkemizde %20.8 paya sahibler. KOBİ'lerin ekonomide en önemli etkileri olan bu 2 kriterde ülkemiz gelişmiş ülkelerden çok geride kalmaktadır. Aynı zamanda girişimcilik rekabet gücünü artırma, istihdam yaratmakla işsizlik sorunun çözümünde, GSYİH'da önemli bir paya, ürün ihracında, toplam yatırımlarda, katma değer gibi kriterlerde önemli yere sa-

hib olarak ülkenin ekonomik kalkınmasında büyük rol oynamaktadır. Ekonomik için böyle önemli bir unsurun gelişimine yardımcı ola bilmesi için devlet tarafından küçük ve orta büyülükde işletmelerin gelişimi için farklı güzeştlər ve imtiyazlar yapılmalıdır. Araştırmada da KO-Bİ'lerin gelişimi için devlet tarafından vergilerde güzeşte gidilmesinin gerekli olduğu sonucunu da görmektedir.

KAYNAKLAR

1. “ Doing Business 2019” hesabatı

2. <https://president.az> Azərbaycan Respublikasında kiçik və orta sahibkarlıq səviyyəsində istehlak mallarının istehsalına dair strateji yol xəritəsi ” 2016

3. <https://www.ifc.org>. Azərbaycanda Biznes Mühitinin Təkmilləşdirilməsi Layihəsi “Azərbaycanda kiçik və orta müəssisələrin araşdırılması” , Bakı, 2009

4. <http://www.oecd.org>. Avropa üçün kiçik biznes aktrının icrasının qiymətləndirilməsi, "Kiçik biznes akti ölkə profili: Azərbaycan KOM siyaseti indeksi", 2016

5. <https://www.stat.gov.az>

6. <https://economy.gov.az>

7. <http://www.taxes.gov.az/>

Kosayev M. S.

Azərbaycan iqtisadiyyatında KOM-ların rolü və əhəmiyyəti

Xülasə

Tədqiqatın məqsədi – İqtisadiyyatda mühüm yer tutan kiçik və orta müəssisələrin ölkə iqtisadiyyatına töhfələrini aşkar etmək. Kiçik və orta müəssisələrin ümumi dəyər əlavə, tələb, ümumi investisiyalar, ümumi məhsul ixracatı, Azərbaycan iqtisadiyyatında ÜDM-in payı kimi kriteriyalara necə təsir göstərdiyini müəyyən etmək.

Tədqiqatın metodu- Analitik və müqayisəli təhlil, ümumiləşdirmə və sistemli yanaşma

Tədqiqatın nəticəsi - Bazar iqtisadiyyatında ölkələrin iqtisadi inkişafında kiçik sahibkarlığın mühüm amil olduğu qənaətinə gəlinir. Eyni zamanda sahibkarlıq ölkənin iqtisadi inkişafında, rəqabət qabiliyyətinin artırılmasında, məşğulluq yaratmaqda, işsizlik probleminin həllində, ÜDM-də əhəmiyyətli payda, məhsul ixracında, ümumi investisiyalarda, əlavə dəyərdə və s, meyarlara təsir göstərərək iqtisadi inkişafda mühüm rol oynayır.

Açar sözlər – *KOM tərifi,fiziki şəxslər, hüquqi şəxslər, KOM-in vacibliyi, iqtisadi inkişaf*.

Kosayev M. S.

The importance of SMEs in Azerbaijan economy

Abstract

Purpose of research - The purpose of this study is to reveal the potential contributions of SMEs, which have an important place in the economy, to the economy. To determine how SMEs contribute to the criteria such as total value added, demand, total investments, total product exports, share of GDP in Azerbaijan economy.

Methodology- Analytical and comparative analysis, systematic approach

Finding- Small entrepreneurship is an important factor in the economic development of countries. At the same time, entrepreneurship plays an important role in the economic development of the country, increasing the competitiveness, creating employment, resolving the unemployment problem, a significant share in GDP, product exports, total investments, and value added.

Key word – *SME definition, individual entrepreneur, SME, importance of SME's, economic development.*

Daxil olub: 12. 09.2018

Rəy verib: AMEA İqtisadiyyat Institutunun “*Maliyyə, pul-kredit siyaseti*” şöbəsinin əməkdaşı i.ü.f.d. Bayramov V. A.